

**នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង
អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា**

ព័ត៌មានពិស្តារអំពីការដាក់ឯកសារ

សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/អ.ជ.ស.ដ
ភាគីដាក់ឯកសារ សហមេធាវីរបស់លោក នួន ជា
ដាក់ជូន អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង
ភាសាដើម អង់គ្លេស
កាលបរិច្ឆេទឯកសារ ថ្ងៃទី ២០ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៦

ឯកសារបកប្រែ
TRANSLATION/TRADUCTION
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ (Date): 20-Apr-2016, 09:33
CMS/CFO: Sann Rada

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ ស្នើឡើងដោយភាគីដាក់ឯកសារ សាធារណៈ
ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង **សម្ងាត់/Confidential**
ចំណាត់ថ្នាក់ប្រភេទឯកសារ
ពិនិត្យឡើងវិញចំពោះឯកសារចំណាត់ថ្នាក់បណ្តោះអាសន្ន
ឈ្មោះមន្ត្រីកត់ត្រា
ហត្ថលេខា

**សំណើរបស់ នួន ជា អនុលោមតាមវិធាន ៧២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង សុំប្រើប្រាស់ចម្លើយសារភាព
ស ២១ ប្រយុទ្ធនៃ**

ដាក់ដោយ ៖
ក្រុមមេធាវីការពារក្តី នួន ជា
សុន អុណ
Victor KOPPE
លីវ សុវណ្ណា
ព្រី ផល្លា
Doreen CHEN
Xiaoyang NIE
Marina HAKKOU
Léa KULINOWSKI

ឆ្លើយ ៖
សហមេធាវីរបស់ ខៀវ សំផន
គង់ សំអុន
Anta GUISSÉ
សហព្រះរាជអាជ្ញា ៖
ជា លាង
Nicholas KOUMJIAN
សហមេធាវី តំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី
ពេជ អង្គ
Marie GUIRAUD

I. សេចក្តីផ្តើម

- 1. អនុលោមតាមវិធាន ៩២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង សហមេធាវីរបស់លោក នួន ជា (“ក្រុមមេធាវីការពារក្តី”) ស្នើសុំអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងអនុញ្ញាតឱ្យប្រើប្រាស់ចម្លើយសារភាពមួយចំនួនដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាត្រូវបានផ្តល់ដោយអ្នកជាប់ឃុំឃាំងនៅមន្ទីរសន្តិសុខ ស-២១ (“ចម្លើយសារភាពស-២១”) ហើយគ្មានហានិភ័យពិតប្រាកដថា ចម្លើយសារភាពទាំងនោះបានមកដោយការធ្វើទារុណកម្មទេ។

II. សាវតារ

- 2. នៅថ្ងៃទី ២៩ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៤ មេធាវីការពារក្តីបានដាក់បណ្តឹងសាទុក្ខរបស់លោក នួន ជា ប្រឆាំងទៅនឹងសាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០១^១។ នៅក្នុងបណ្តឹងសាទុក្ខនោះ មេធាវីការពារក្តីលើកឡើងថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុសអង្គច្បាប់ ដែលសម្រេចថា ភ័ស្តុតាងដែលបានដោយការធ្វើទារុណកម្ម មិនទទួលយកបានគ្រប់កាលៈទេសៈទាំងអស់ ដើម្បីយកជាមូលដ្ឋានបញ្ជាក់ការពិតបានទេ។ បណ្តឹងសាទុក្ខលើកទទ្ទឹករណ៍ថា បើទោះជាច្បាប់អន្តរជាតិហាមឃាត់មិនឱ្យប្រើប្រាស់ភ័ស្តុតាងដែលបានដោយការធ្វើទារុណកម្មលើជនជាប់ចោទក្តី ក៏ច្បាប់នោះមិនហាមឃាត់មិនឱ្យប្រើប្រាស់ភ័ស្តុតាងនេះក្នុងការការពារក្តីរបស់ជនជាប់ចោទឡើយ^២។
- 3. នៅថ្ងៃទី ២៧ ខែ មេសា ឆ្នាំ២០១៥ នៅពេលបង្ហាញឯកសារគន្លឹះក្នុងពេលសវនាការនៃសំណុំរឿង ០០២/០២ ទាក់ទងនឹងសហករណ៍ត្រាំកាក់ និងមន្ទីរសន្តិសុខក្រាំងតាចាន់នោះ មេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងអំពីឥរិយាបថរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដែលហាក់បីជាមានភាពខុសប្លែកពីសហព្រះរាជអាជ្ញា និងមេធាវីការពារក្តី ពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រើប្រាស់ “ចម្លើយសារភាព” ដែលអាចបានមកដោយមន្ត្រីធ្វើទារុណកម្ម^៣។ ដូច្នោះ មេធាវីការពារក្តីបានស្នើសុំឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងសម្រេចទៅលើការប្រើប្រាស់ឯកសារដែលបានមកដោយការធ្វើទារុណកម្ម និងចេញសេចក្តីណែនាំ

¹ ឯកសារ F16 បណ្តឹងសាទុក្ខរបស់លោក នួន ជា ប្រឆាំងនឹងសាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី ២៩ ធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ (“បណ្តឹងសាទុក្ខរបស់លោក នួន ជា”)។

² ឯកសារ F16 បណ្តឹងសាទុក្ខរបស់លោក នួន ជា កថាខណ្ឌ ៧០៦-៧២២។

³ ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី ២៧ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៥ (សវនាការលើឯកសារគន្លឹះ ឯកសារ E1/293.1), ទំព័រ ២៥ បន្ទាត់ ៦-១៦, បន្ទាត់ ២១-២៤ (ភាសាអង់គ្លេស)។

សំណើរបស់ នួន ជា អនុលោមតាមវិធាន ៩២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង សុំប្រើប្រាស់ចម្លើយសារភាព ស ២១ មួយចំនួន

អំពីវិធីដែលភាគីត្រូវអនុវត្តចំពោះការប្រើប្រាស់ភ័ស្តុតាងប្រភេទនេះ។⁴

- 4. នៅថ្ងៃទី ២១ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១៥ មេធាវីការពារក្តី និងភាគីផ្សេងទៀតបានដាក់សារណាជាលាយលក្ខណ៍អក្សររៀងៗខ្លួន នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ស្តីពីភ័ស្តុតាងដែលបានមកពីការធ្វើទារុណកម្ម ទៅតាមសំណើរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង⁵។
- 5. ភាគីបានធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានផ្ទាល់មាត់ នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ស្តីពីភ័ស្តុតាងដែលបានមកពីការធ្វើទារុណកម្ម⁶។
- 6. នៅថ្ងៃទី ៣១ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៥ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានចេញសំអាងហេតុពេញលេញចំពោះសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួនលើការជំទាស់របស់ភាគីទៅនឹងឯកសារដែលបានស្នើដើម្បីប្រើប្រាស់អំឡុងសវនាការរបស់សាក្សី ០៣ រូប បន្ថែមទៀត ទាក់ទងនឹងបណ្តឹងសាទុក្ខប្រឆាំងនឹងសាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១⁷។ នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចនេះ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានដោះស្រាយបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់លោក នួន ជា ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ពាក់ព័ន្ធនឹងភ័ស្តុតាងដែលបានមកដោយការធ្វើទារុណកម្ម⁸។
- 7. ដោយបានពិចារណាទៅលើសារណាជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ និងផ្ទាល់មាត់របស់ភាគី នៅថ្ងៃទី ០៥

⁴ ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី ២៧ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៥ (សវនាការលើឯកសារគន្លឹះ ឯកសារ E1/293.1) ទំព័រ ២៥ បន្ទាត់ ១៨-២១ (ភាសាអង់គ្លេស)។

⁵ ឯកសារ E350 សារណារបស់ នួន ជា ទាក់ទងនឹងការប្រើប្រាស់ “ភ័ស្តុតាងដែលទទួលបានពីការធ្វើទារុណកម្ម” នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥។ ឯកសារ E350/1 សារណារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទាក់ទងនឹងការអនុវត្តអនុសញ្ញាប្រឆាំងនឹងទារុណកម្មចំពោះចម្លើយសារភាពរបស់មន្ទីរ ស-២១ និងឯកសារផ្សេងៗទៀត ពាក់ព័ន្ធនឹងការសួរចម្លើយអ្នកទោស ចុះថ្ងៃទី ២១ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១៥។ ឯកសារ E350/3 សេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ទាក់ទងនឹងភាពអាចទទួលយកបាន និងការអនុញ្ញាតដោយច្បាប់ឱ្យប្រើប្រាស់ភ័ស្តុតាងដែលបានមកពីការធ្វើទារុណកម្ម ចុះថ្ងៃទី២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥។ ឯកសារ E350/4 សេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់មេធាវីការពារក្តីលោក ខៀវ សំផន ពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រើប្រាស់ព័ត៌មានបានមកពីការធ្វើទារុណកម្ម ចុះថ្ងៃទី២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥។

⁶ ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី២៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ (សេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ភាគី ឯកសារ E1/304.1) ទំព័រ ៣ បន្ទាត់ ៤ ដល់ទំព័រ ៤៨ បន្ទាត់ ៤ (ភាសាអង់គ្លេស)។

⁷ ឯកសារ F26/12 សេចក្តីសម្រេចលើសេចក្តីជំទាស់ទៅនឹងបញ្ជីឯកសារ៖ សំអាងហេតុពេញលេញ ចុះថ្ងៃទី ៣១ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៥ (“សេចក្តីសម្រេចរបស់ អ.ជ.ត.ក”)។

⁸ ឯកសារ F26/12 សេចក្តីសម្រេចរបស់ អ.ជ.ត.ក កថាខណ្ឌ ២៦-៦៩។

សំណើរបស់ នួន ជា អនុលោមតាមវិធាន ៩២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង សុំប្រើប្រាស់ចម្លើយសារភាព ស ២១ មួយចំនួន

ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៦ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានចេញសេចក្តីសម្រេចលើភ័ស្តុតាងដែលបានមក ដោយការធ្វើទារុណកម្ម^៩។

III. ច្បាប់ជាធរមាន

ក. ភ័ស្តុតាងដែលទទួលបានដោយការធ្វើទារុណកម្ម

8. មាត្រា១៥ នៃអនុសញ្ញាប្រឆាំងទារុណកម្ម និងការប្រព្រឹត្តិមកលើខ្លួន ឬទណ្ឌកម្មដទៃទៀតដែល ឃោរឃៅ អមនុស្សធម៌ ឬបន្ទាបបន្ថោក¹⁰ ចែងថា៖

ចម្លើយទាំងឡាយ ដែលបង្កើតឡើងបានមកពីអំពើទារុណកម្ម មិនត្រូវយកមកសំអាងជា ធាតុនៃភ័ស្តុតាងក្នុងនីតិវិធីណាមួយឡើយ លើកលែងតែចម្លើយនោះ ត្រូវបានធ្វើសម្រាប់ ជាភ័ស្តុតាងប្រឆាំងនឹងជនជាប់ចោទនៃអំពើទារុណកម្ម។

9. អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានកត់សម្គាល់ថា បទដ្ឋាននៃភ័ស្តុតាងជាធរមាន ព្រមទាំងការ កំណត់កាតព្វកិច្ចក្នុងការការបង្ហាញភ័ស្តុតាងថា ចម្លើយមួយត្រូវបានធ្វើឡើងដោយមានធ្វើ ទារុណកម្ម ក្នុងគោលបំណងដើម្បីដកចេញភ័ស្តុតាងនេះ "ពុំត្រូវបានដោះស្រាយនៅកម្រិតអន្តរ ជាតិឡើយ គឺអាស្រ័យលើចរិតលក្ខណៈនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី និងកាលៈទេសៈនៃរឿងក្តី ហើយ នៅគ្រប់កាលៈទេសៈទាំងអស់ ត្រូវបានពិភាក្សានៅក្នុងរឿងក្តីនីមួយៗ នៅពេលបុគ្គលដែលពាក់ព័ន្ធ នោះ ស្នើសុំដកចេញភ័ស្តុតាងដែលប្រឆាំងនឹងខ្លួន និងសុំមិនឱ្យប្រើប្រាស់ភ័ស្តុតាងនេះ ជា មធ្យោបាយក្នុងការការពារខ្លួន"¹¹។

10. បើទោះបីជាយុត្តិសាស្ត្រអន្តរជាតិមិនទាន់មានភាពស្របគ្នាក្តី អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានអនុ វត្តតាម "ការជ្រើសរើសរបស់ស្ថាប័នស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សក្នុងការមិនដាក់បញ្ចូលភ័ស្តុតាង បន្ទាប់ពីរក

⁹ ឯកសារ E350/8 សេចក្តីសម្រេចលើភ័ស្តុតាងដែលបានដោយការធ្វើទារុណកម្ម ចុះថ្ងៃទី ៥ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១៦ ("សេចក្តី សម្រេចរបស់ អ.ជ.ស.ដ")។

¹⁰ អនុសញ្ញាប្រឆាំងទារុណកម្ម និងការប្រព្រឹត្តិមកលើខ្លួន ឬទណ្ឌកម្មដទៃទៀតដែលឃោរឃៅ អមនុស្សធម៌ ឬបន្ទាបបន្ថោក សេចក្តីសម្រេចរបស់មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិលេខ 39/46 ឯកសារអង្គការសហប្រជាជាតិលេខ A/39/51, ថ្ងៃទី១០ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ១៩៨៤, ចូលជាធរមាននៅថ្ងៃទី២៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៨៧។

¹¹ ឯកសារ F26/12, សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល, កថាខណ្ឌ ៤៩។

សំណើរបស់ នួន ជា អនុលោមតាមវិធាន ៩២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង សុំប្រើប្រាស់ចម្លើយសារភាព ស ២១ មួយចំនួន

ឃើញនូវ “ហានិភ័យពិតប្រាកដ” នៃការធ្វើទារុណកម្ម¹²។ ដូចគ្នានេះដែរ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក៏បានពិចារណាផងដែរពី “ហានិភ័យពិតប្រាកដ” ធ្វើជាបទដ្ឋាននៃភ័ស្តុតាងជាធរមាននៅអ.វ.ត.ក ក្នុងការសម្រេចថាតើភ័ស្តុតាងមួយចំនួនចាំបាច់ត្រូវដកចេញដែរឬទេ ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃការធ្វើទារុណកម្មនោះ¹³។

11. យ៉ាងណាក៏ដោយ ដោយគិតពិចារណាដល់ “ការពឹងផ្អែកទៅលើតែការសន្មត” ដែលថារាល់ចម្លើយនៅមន្ទីរមួយចំនួន គឺមានភាពប្រឡាក់ប្រឡូស ដោយសារតែ “ហានិភ័យពិតប្រាកដ” ដែលថាចម្លើយទាំងនោះគឺជាលទ្ធផលនៃការធ្វើទារុណកម្មនោះ គឺ “ពុំស្របជាមួយនឹងកាតព្វកិច្ចរបស់អង្គជំនុំជម្រះនានា នៅអ.វ.ត.ក ក្នុងការបង្ហាញការពិត” ហើយក៏គិតពិចារណាផងដែរថា ការដកចេញចម្លើយ “ភ្លាមៗដោយសារមានហានិភ័យពិតប្រាកដដែលថា ភ័ស្តុតាងនោះបានមកពីការធ្វើទារុណកម្ម ក្នុងកាលៈទេសៈនៃរឿងក្តីបច្ចុប្បន្ននេះ នឹងអាចធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ នួន ជា ដែលសុំផ្អែកលើ” ចម្លើយបែបនេះ ដូច្នោះ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលសម្រេចថា ភាគីណាដែលសុំផ្អែកលើចម្លើយដែលសន្មតថាបានទទួលមកដោយការធ្វើទារុណកម្ម “គប្បីត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យជំទាស់ទៅនឹងការសន្មតនេះ ដោយ ផ្តល់ភ័ស្តុតាងបញ្ជាក់ថា ព័ត៌មានដែលចោទជាបញ្ហានេះ ពុំមែនជាលទ្ធផលនៃការធ្វើទារុណកម្មឡើយ”¹⁴។

12. ដោយយល់ស្របជាមួយនឹងអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេចថា បន្ទាប់ពីមានការសម្រេចជាបឋមថា មានហានិភ័យពិតប្រាកដដែលថា មានការប្រើប្រាស់ទារុណកម្មដើម្បីទទួលបានចម្លើយនោះ “ភាគីណាដែលស្នើការប្រើប្រាស់ភ័ស្តុតាងនោះ អាចជំទាស់ទៅនឹងការសម្រេចជាបឋមនេះ ជាពិសេសបន្ទាប់ពីបង្ហាញពីកាលៈទេសៈជាក់លាក់ផ្សេងៗដែលបដិសេធពីហានិភ័យនោះ”¹⁵។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក៏បានសង្កត់ធ្ងន់ផងដែរថា ខ្លួននឹង “ពិចារណាលើភ័ស្តុតាង ទៅតាមករណីជាក់ស្តែងនីមួយៗ ដើម្បីសម្រេចថាតើ មានហានិភ័យពិតប្រាកដដែរឬយ៉ាងណា”¹⁶។

¹² ឯកសារ F26/12, សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល, កថាខណ្ឌ ៥៥។

¹³ ឯកសារ E350/8, សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង, កថាខណ្ឌ ៣៣។

¹⁴ ឯកសារ F26/12, សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល, កថាខណ្ឌ ៥៨។

¹⁵ ឯកសារ E350/8, សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង, កថាខណ្ឌ ៣៦។

¹⁶ ឯកសារ E350/8, សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង, កថាខណ្ឌ ៣៥។

សំណើរបស់ នួន ជា អនុលោមតាមវិធាន ៩២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង សុំប្រើប្រាស់ចម្លើយសារភាព ស ២១ មួយចំនួន

ខ. ការស៊ើបអង្កេតបន្ថែម

13. អនុលោមតាមវិធាន ៩៣ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងអាច “បង្គាប់ឱ្យធ្វើការស៊ើបអង្កេតបន្ថែមបាន គ្រប់ពេលវេលា” ប្រសិនបើអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងយល់ឃើញថា ការស៊ើបអង្កេតនេះគឺជា “ការ ចាំបាច់”។

គ. ការពិចារណាឡើងវិញ

14. ការពិចារណាឡើងវិញដោយអង្គជំនុំជម្រះទៅលើសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួន មិនមានចែងនៅក្នុង វិធានផ្ទៃក្នុងឡើយ។ យ៉ាងណាក៏ដោយ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេចថា ខ្លួននឹងដោះស្រាយចំពោះសំណើសុំឱ្យពិចារណាឡើងវិញ “នៅពេលដែលបណ្តឹងថ្មី មានកាលៈទេសៈថ្មី ធ្វើជា យុត្តិកម្ម”¹⁷។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដោយអនុវត្តតាមយុត្តិសាស្ត្រដែលមានស្រាប់ពីតុលាការ ICTY បានអនុវត្តលក្ខណវិនិច្ឆ័យទូលាយជាង ដោយសម្រេចថា សិទ្ធិអំណាចរបស់អង្គជំនុំជម្រះក្នុងការ ពិចារណាឡើងវិញលើសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួន អនុវត្តមិនត្រឹមតែក្នុងករណីដែលមាន “ការផ្លាស់ប្តូរ កាលៈទេសៈ” (ដែលអាចបណ្តាលមកពី “អង្គហេតុថ្មី ឬទង្វើករណីថ្មី”¹⁸) ប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែម ទាំងក្នុងករណីដែលអង្គជំនុំជម្រះ “សម្រេចថា សេចក្តីសម្រេចកន្លងមកគឺមានកំហុសធ្ងន់ ឬអាច បណ្តាលឱ្យមានព្យសនកម្ម”¹⁹។

¹⁷ ឯកសារ E238/11/1, “សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ អៀង សារី សុំឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ពិចារណាឡើងវិញ ចំពោះសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួនដែលថា អៀង សារី មានសម្បទាគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការចូលរួមសវនាការ និងសំណើសុំបន្ថែម”, ថ្ងៃទី ១៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១២, កថាខណ្ឌ ៧។

¹⁸ សំណុំរឿង ០០១, ឯកសារ D99/3/41, “សេចក្តីសម្រេចលើពាក្យសុំ ការពិចារណាឡើងវិញចំពោះសេចក្តីសម្រេច ស្តីពីការ ដាក់ពាក្យសុំនៅក្នុងសំណុំរឿង ឌុច”, សំណុំរឿង ០០១/១៨-០៧-២០០៧-អវតក/កសចស, ថ្ងៃទី៣ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨, កថាខណ្ឌ ៦។ រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង *Galic*, សំណុំរឿង IT-98-29, “សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់មេធាវីការពារក្តី សុំធ្វើការពិចារណាឡើង វិញ” ថ្ងៃទី១៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៤ (“សេចក្តីសម្រេចលើការពិចារណាឡើងវិញ របស់ *Galic*”), សេចក្តីរៀបរាប់លើកទី ៩។

¹⁹ ឯកសារ D164/4/9, “សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំធ្វើការពិចារណាឡើងវិញ លើសេចក្តីសម្រេចស្តីពីសវនាការផ្ទាល់មាត់ លើ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ អបជ ២៤ និង អបជ ២៥”, ថ្ងៃទី២០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៩, កថាខណ្ឌ ១២។ ឯកសារ C22/1/68, “សេចក្តី សម្រេចលើសំណើសុំពិចារណាឡើងវិញ អំពីសិទ្ធិរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ក្នុងការឆ្លើយតបចំពោះអង្គបុរេជំនុំជម្រះដោយ ផ្ទាល់”, ថ្ងៃទី២៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨, កថាខណ្ឌ ២៥។ សេចក្តីសម្រេចលើការពិចារណាឡើងវិញ របស់ *Galic*, សេចក្តីរៀប រាប់លើកទី ៨។

សំណើរបស់ ខ្លួន ជា អនុលោមតាមវិធាន ៩២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង សុំប្រើប្រាស់ចម្លើយសារភាព ស ២១ មួយចំនួន

IV. ទណ្ឌករណ៍

ក. ចម្លើយសារភាពនៅមន្ទីរ ស២១ របស់ កុយ ធួន

- 15. កុយ ធួន គឺជាលេខាភូមិភាគខត្តររបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា (នៅពេលនោះជាភូមិភាគ ៣០៤) រហូតដល់ពេលគាត់បានក្លាយជាមន្ត្រីក្រសួងពាណិជ្ជកម្មរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ក្រោយខែ មេសា ឆ្នាំ១៩៧៥²⁰។ ក្រោយមក កុយ ធួន ត្រូវបានឃុំខ្លួននៅមន្ទីរសន្តិសុខ ស២១ ហើយកម្រង ចម្លើយសារភាពជាច្រើនរបស់គាត់ ត្រូវបានធ្វើឡើងក្នុងពេលដែលគាត់ត្រូវបានឃុំខ្លួននៅទីនោះ ហើយត្រូវបានអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ទទួលយកធ្វើជាភស្តុតាង សម្រាប់គោលបំណងដាក់ លាក់មួយចំនួនប៉ុណ្ណោះ²¹។
- 16. កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច ដែលជាប្រធាន ស២១ បានប្រាប់អ្នកស៊ើបអង្កេត អ.វ.ត.ក និងអង្គជំនុំ ជម្រះសាលាដំបូងជាច្រើនលើកថា “ថ្នាក់លើ” ដែលក្នុងករណីនេះ គឺ សុន សេន បានបញ្ជាគាត់ឱ្យ សួរចម្លើយកុយ ធួន ដោយផ្ទាល់ ហើយមិនឱ្យប្រើប្រាស់ទារុណកម្មឡើយ ដូច្នេះហើយ កុយ ធួន មិនត្រូវបានធ្វើទារុណកម្មទេ ទោះជាជាមួយគាត់ ឬជាមួយអ្នកដទៃទៀតក៏ដោយ²²។
- 17. នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០១ បន្ទាប់ពីអាចបានពិចារណាទៅលើភស្តុតាងទាំងអស់ដែលមាន រួមទាំង

²⁰ សូមមើល ជាឧទាហរណ៍ ឯកសារ E3/9042, “កិច្ចសម្ភាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ជាមួយ កៅ ស៊ុន”, ថ្ងៃទី១៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១១, ERN 01207737។ ឯកសារ E3/183, កំណត់ហេតុរបស់គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍, ថ្ងៃទី៩ ខែតុលា ឆ្នាំ ១៩៧៥, ERN 00183393។ ឯកសារ E3/3856, ចម្លើយសារភាពនៅមន្ទីរ ស២១ របស់ កុយ ធួន, ERN 00829627។

²¹ ឯកសារ E3/1604, ចម្លើយសារភាពនៅមន្ទីរ ស២១ របស់ កុយ ធួន; ឯកសារ E3/1753, ចម្លើយសារភាពនៅមន្ទីរ ស២១ របស់ កុយ ធួន។ ឯកសារ E3/3856, ចម្លើយសារភាពនៅមន្ទីរ ស២១ របស់ កុយ ធួន។ នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចស្តីពី ភស្តុតាង ដែលទទួលបានដោយការធ្វើទារុណកម្ម អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានបញ្ជាក់ពីគោលបំណងដាក់លាក់ ដែលខ្លួនបានទទួលយក ចម្លើយសារភាពរបស់រយៈ សូមមើល ឯកសារ E350/8, សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង, កថាខណ្ឌ ៣០។

²² សូមមើល ជាឧទាហរណ៍, ឯកសារ E319/42.3.1, ‘កំណត់ហេតុសួរចម្លើយ កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច’, ថ្ងៃទី១ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១៦ (‘កំណត់ហេតុសួរចម្លើយ ឌុច’), ចម្លើយ 13, ERN 01213411។ ឯកសារ E3/65, ‘កំណត់ហេតុសួរចម្លើយ កាំង ហ្គេក អ៊ាវ ហៅ ឌុច’, ថ្ងៃទី៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៧, ERNs 00147519 និង 00147524។ ឯកសារ E3/5772, ‘កំណត់ហេតុសួរចម្លើយ កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច’, ថ្ងៃទី៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៨, ERN 00209177។ ឯកសារ E3/15, “ចម្លើយតបរបស់ កាំង ហ្គេកអ៊ាវ រ ចំពោះសំណួរជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត”, ថ្ងៃទី២១ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨, ERN 00251389។ ប្រតិចារឹកថ្ងៃទី១៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩ (កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច, ឯកសារ E3/5799) ERN 00341732-00341733។ ប្រតិ ចារឹកថ្ងៃទី១៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩ (កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច, ឯកសារ E3/5800), ERN 00341975 និង 00341991។

សំណើរបស់ នួន ជា អនុលោមតាមវិធាន ៩២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង សុំប្រើប្រាស់ចម្លើយសារភាព ស ២១ មួយចំនួន

ចម្លើយរបស់ ខុច ដែលថាគាត់បានសួរចម្លើយ កុយ ធួន និងមនុស្សពីរនាក់ទៀតដោយផ្ទាល់ និងថា គាត់មិនបានធ្វើទារុណកម្មនោះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេចថា ខុច “មិនទទួលខុសត្រូវ ចំពោះការធ្វើទារុណកម្ម ឬអំពើអមនុស្សធម៌ដទៃទៀត តាមរយៈការប្រព្រឹត្តិដោយរូបកាយ ឬតាម អំពើអកម្មដែលមានពិរុទ្ធឡើយ”²³ ។

18. ហេតុដូច្នោះ មេធាវីការពារក្តីសូមលើកឡើងថា មានភស្តុតាងដែលត្រូវឱ្យជឿជាក់បានដែលបង្ហាញ ថា នៅក្នុងករណី កុយ ធួន ចម្លើយសារភាពនៅមន្ទីរ ស២១ របស់គាត់ មិនត្រូវបានធ្វើឡើងដោយ ទារុណកម្មឡើយ។

ខ. ចម្លើយសារភាពនៅមន្ទីរ ស២១ របស់ យីម សម្បត្តិ

19. យីម សម្បត្តិ គឺជាយុទ្ធជននៅកងពលធំលេខ ១៧០ នៃកងទ័ពបដិវត្តកម្ពុជា ហើយត្រូវបានឃុំខ្លួន នៅស២១ ដោយសារមានការសង្ស័យថាគាត់បានចូលរួមនៅក្នុងហេតុការណ៍គប់គ្រាប់បែកនៅជិត ព្រះបរមរាជវាំង ក្នុងខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៦²⁴ ។

20. ខុច បានប្រាប់អ្នកស៊ើបអង្កេត អ.វ.ត.ក ថា ដូចក្នុងករណី កុយ ធួន ដែរ មានបញ្ហាពី សុន សេន មិនឱ្យធ្វើទារុណកម្ម យីម សម្បត្តិ ក្នុងពេលសួរចម្លើយទេ ព្រោះ “សុន សេន មិនចង់ឱ្យខ្លួនគាត់ ស្ថិតនៅក្នុងជំហរមួយ ដែលចាញ់ប្រៀប ចាន់ ចក្រី នេះទេ ដែលអាចបន្ទោស សុន សេន ថា បាន ប្រើទារុណកម្ម ដើម្បីទទួលបានចម្លើយសារភាព”²⁵ ។ អនុរបស់ ខុច គឺ ហិ ត្រូវបាន សុន សេន ចាត់ តាំងឱ្យសួរចម្លើយ យីម សម្បត្តិ ហើយ ខុច បានបញ្ជាក់ប្រាប់អ្នកស៊ើបអង្កេត អ.វ.ត.ក ថា “ការ សួរចម្លើយបានប្រព្រឹត្តទៅដោយមិនមានធ្វើទារុណកម្ម ហើយគេបានថតរូបទៀតផង ដើម្បីបង្ហាញ

²³ សំណុំរឿង ០០១, ឯកសារ E188, សាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង, សំណុំរឿងលេខ ០០១/១៨-០៧-២០០៧/អវ តក/អជសដ, អជសដ, ថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០, កថាខណ្ឌ ៤៨៣ ដល់៤៨៦។

²⁴ ឯកសារ E3/7397, ចម្លើយសារភាពនៅមន្ទីរ ស២១ របស់ យីម សម្បត្តិ, ERN 00769665 ។

²⁵ ឯកសារ E319/42.3.1 កំណត់ហេតុសួរចម្លើយ ខុច ចម្លើយ១៣ ERN 01213411 ។ ឯកសារ E3/356, ‘កំណត់ហេតុសួរ ចម្លើយ កាំង ហ្គេកអារ ហៅ ខុច’ ថ្ងៃទី២៥ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨ (“កំណត់ហេតុសួរចម្លើយ ខុច ឆ្នាំ ២០០៨”) ERN 00242900 ។

សំណើរបស់ នួន ជា អនុលោមតាមវិធាន ៩២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង សុំប្រើប្រាស់ចម្លើយសារភាព ស ២១ មួយចំនួន

ថាមិនមានការធ្វើទារុណកម្មនោះទេ”²⁶។

21. ហេតុដូច្នោះ មេធាវីការពារក្តីសូមលើកឡើងថា មានភស្តុតាងគួរឱ្យជឿជាក់ដែលបង្ហាញថា នៅក្នុង ករណី យីម សម្បត្តិ ចម្លើយសារភាពនៅមន្ទីរ ស២១ របស់គាត់ មិនត្រូវបានធ្វើឡើងដោយមាន ការធ្វើទារុណកម្មឡើយ។

គ. ចម្លើយសារភាពនៅមន្ទីរ ស២១ របស់ ជា នន់ ហៅ ស្នង

22. ជា នន់ ហៅស្នង គឺជាមេបញ្ជាការកងពលធំ ៤៥០ នៃកងទ័ពបដិវត្តកម្ពុជា²⁷។ គាត់ត្រូវបានគេឃុំ ខ្លួននៅមន្ទីរ ស២១ ហើយចម្លើយសារភាពរបស់គាត់ ត្រូវបានធ្វើឡើងក្នុងពេលឃុំខ្លួននោះ²⁸។

23. នៅថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៦ មេធាវីការពារក្តីមានបំណងប្រើប្រាស់ចម្លើយសារភាពនៅមន្ទីរ ស២១ របស់ ជា នន់ ដើម្បីសួរដេញដោលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមួយរូប ដែលធ្លាប់ធ្វើការនៅកង ពលធំ ៤៥០ ហើយមេធាវីការពារក្តីបានផ្តល់យុត្តិកម្មសម្រាប់ការប្រើប្រាស់ចម្លើយសារភាពនៅ មន្ទីរស២១នេះ ដោយយោងទៅកំណត់ត្រានៅលើចម្លើយសារភាព ដែលសរសេរថា “សរសេរ ឡើងមុនពេលធ្វើទារុណកម្ម”²⁹។

24. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានហាមឃាត់មេធាវីការពារក្តីមិនឱ្យប្រើប្រាស់ចម្លើយសារភាពនៅ មន្ទីរ ស២១ របស់ ស្នង ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានថា “ច្បាស់ណាស់ថា ឯកសារជាភាសាខ្មែរមិន បានសរសេរដូច្នោះ ហើយមិនបានបញ្ជាក់ថា ចម្លើយសារភាពនេះត្រូវបានធ្វើឡើងមុនពេលធ្វើ ទារុណកម្មឡើយ”³⁰។

25. នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួនស្តីពីការប្រើប្រាស់ភស្តុតាងដែលទទួលបានដោយការធ្វើទារុណកម្ម

²⁶ ឯកសារ E3/356, កំណត់ហេតុសួរចម្លើយ ឌុច ឆ្នាំ ២០០៨, ERN 00242900, ដោយគូសបញ្ជាក់បន្ថែម។ សូមមើលផងដែរ, ឯកសារ E319/42.3.1, កំណត់ហេតុសួរចម្លើយ ឌុច, ចម្លើយ ១៣, ERN 01213411។

²⁷ ឯកសារ E3/1892, ចម្លើយសារភាពនៅមន្ទីរ ស២១ របស់ ជា នន់ ហៅ ស្នង, ERN 00096949។ ឯកសារ E3/1585, “តារាងស្ថិតិសិក្ខាកាម ៖ រៀនវគ្គសេនាធិការលើកទី១”, ថ្ងៃទី២០ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៧៦, ERN 00897652។

²⁸ ឯកសារ E3/1892, ចម្លើយសារភាពនៅមន្ទីរ ស២១ របស់ ជា នន់ ហៅ ស្នង។

²⁹ ប្រតិចារឹកថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥ (គង់ សៀក, ឯកសារ E1/318.1), ទំព័រ ៧៩, បន្ទាត់ ២១ – ទំព័រ ៨០, បន្ទាត់ ៦។ មេធាវីការពារក្តីយោងទៅរក ឯកសារបកប្រែជាភាសាអង់គ្លេស ឯកសារ E3/1892, នៅត្រង់ ERN 00096949។

³⁰ ប្រតិចារឹកថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥ (គង់ សៀក, ឯកសារ E1/318.1), ទំព័រ ៨០, បន្ទាត់ ២៤ – ទំព័រ ៨១, បន្ទាត់ ១។

សំណើរបស់ នួន ជា អនុលោមតាមវិធាន ៩២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង សុំប្រើប្រាស់ចម្លើយសារភាព ស ២១ មួយចំនួន

អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានបញ្ជាក់ឡើងវិញពីសេចក្តីសម្រេចកន្លងមករបស់ខ្លួនចំពោះចម្លើយសារភាពនៅមន្ទីរ ស២១ របស់ ស្នង ដោយសម្រេចថា “កំណត់សម្គាល់នៅផ្នែកខាងលើនៃប្រភពឯកសារដែលចោទជាបញ្ហា ដែលមានតែជាភាសាអង់គ្លេស និងគ្មានឯកសារដើមជាភាសាខ្មែរនោះមិនអាចតាំងទៅនឹងការសន្មតអំពីហានិភ័យពិតប្រាកដដែលថា ចម្លើយសារភាពនោះបានមកដោយការធ្វើទារុណកម្មនោះបានទេ”³¹ ។

26. យ៉ាងណាក៏ដោយ ផ្ទុយពីការកត់សម្គាល់របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង តាមពិតទៅ មានចំណារនៅលើទំព័រទីមួយនៃឯកសារជាភាសាខ្មែរច្បាប់ដើមនៃចម្លើយសារភាពនៅមន្ទីរ ស២១ របស់ ស្នង ដែលបញ្ជាក់ថា ចម្លើយសារភាពនេះត្រូវបានសរសេរឡើងនៅមុនពេលធ្វើទារុណកម្ម³²។ ចំណារសរសេរដោយដៃហាក់ដូចជាចំណាររបស់ ប៉ុន ដែលជាអ្នកសួរចម្លើយម្នាក់នៅមន្ទីរ ស២១³³។

27. លើសពីនេះទៅទៀត មានចំណារផ្សេងមួយទៀតនៅក្នុងចម្លើយសារភាពនៅមន្ទីរ ស២១ របស់ ស្នង ដែលសរសេរថា ចម្លើយសារភាពនេះត្រូវបានសរសេរឡើងដោយ ស្នង ផ្ទាល់ ក្រោយពីការសួរចម្លើយត្រូវបានបញ្ចប់មួយរយៈពេល³⁴។

28. ដោយពិចារណាលើព្រឹត្តិការណ៍ថា ចំណារទាំងអស់នេះហាក់ដូចជាកំណត់ត្រាកាលពីពេលនោះ ដែលត្រូវបានសរសេរឡើងដោយអ្នកសួរចម្លើយ និងដោយពិចារណាលើព្រឹត្តិការណ៍ថា ចំណារប្រហាក់ប្រហែលគ្នានេះត្រូវបានចោទថាធ្វើឡើងដោយអ្នកសួរចម្លើយនៅមន្ទីរ ស២១ ដែលហាក់ដូចជាមិនមានការរារាំងក្នុងការប្រើប្រាស់ទារុណកម្មនោះ³⁵ ចំណារដែលបានលើកឡើង នៅលើចម្លើយសារភាពនៅមន្ទីរ ស២១ របស់ ស្នង គឺជាភស្តុតាងដែលគួរឱ្យជឿជាក់បានថា ចម្លើយសារភាពនេះមិនមែនធ្វើឡើងដោយមានការធ្វើទារុណកម្មឡើយ។

³¹ ឯកសារ E350/8, សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង, កថាខណ្ឌ ៨៦, ដោយគូសបញ្ជាក់បន្ថែម។
³² ឯកសារ E3/1892, ចម្លើយសារភាពនៅមន្ទីរ ស២១ របស់ ជា នន់ ហៅ ស្នង, ERN 00012693 (ជាភាសាខ្មែរ)។
³³ ដើម្បីធ្វើការប្រៀបធៀប, សូមមើលជាឧទាហរណ៍, ឯកសារ E3/2492, ចម្លើយសារភាពនៅមន្ទីរ ស២១ របស់ សៅ គង់ ហៅ ញឹក, ERN 00311444 (ជាភាសាខ្មែរ), ERN 00819772 (ជាភាសាអង់គ្លេស)។
³⁴ ឯកសារ E3/1892, ចម្លើយសារភាពនៅមន្ទីរ ស២១ របស់ ជា នន់ ហៅ ស្នង, ERN 00012945 (ជាភាសាខ្មែរ)។
³⁵ សូមមើលជាឧទាហរណ៍, E3/2492, ចម្លើយសារភាពនៅមន្ទីរ ស២១ របស់ សៅ គង់ ហៅ ញឹក, ERN 00311444 (ជាភាសាខ្មែរ), ERN 00819772 (ជាភាសាអង់គ្លេស)។

សំណើរបស់ នួន ជា អនុលោមតាមវិធាន ៩២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង សុំប្រើប្រាស់ចម្លើយសារភាព ស ២១ មួយចំនួន

- 29. ហេតុដូច្នោះ មេធាវីការពារក្តីសូមស្នើដល់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងឱ្យប្រើប្រាស់សិទ្ធិអំណាចដែលមានស្រាប់របស់ខ្លួន ដើម្បីធ្វើការពិចារណាឡើងវិញលើសេចក្តីសម្រេចក្នុងមករបស់ខ្លួនចំពោះការប្រើប្រាស់ចម្លើយសារភាពនៅមន្ទីរ ស២១ របស់ ស្នង។
- 30. ក្នុងករណីដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនជឿជាក់លើប្រភព ឬយថាភាពនៃចំណារទាំងនោះ មេធាវីការពារក្តីសូមស្នើដល់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងឱ្យប្រើប្រាស់សិទ្ធិអំណាចរបស់ខ្លួនអនុលោមតាមវិធាន ៩៣ ដើម្បីបង្គាប់ឱ្យមានការស៊ើបអង្កេតទៅលើបញ្ហានេះ មុនពេលចេញសេចក្តីសម្រេចណាមួយអំពីការប្រើប្រាស់ចម្លើយសារភាពនៅមន្ទីរ ស២១ របស់ ស្នង ដោយស្របច្បាប់។ វិធានការស៊ើបអង្កេតដែលអាចធ្វើបាន អាចរួមមាន ការប្រឹក្សាជាមួយអ្នកជំនាញនៅក្នុងវិស័យពាក់ព័ន្ធអំពីថាតើចំណារដែលចោទជាបញ្ហា គឺជាចំណារដែលធ្វើឡើងក្នុងសម័យនោះដែរឬយ៉ាងណា និងថាតើអក្សរអនាមិកសរសេរដោយដៃនោះ ជាអក្សររបស់ ប៉ុន ឬក៏របស់អ្នកសួរចម្លើយណាផ្សេងនៅមន្ទីរ ស២១។ ការស៊ើបអង្កេតនៅក្នុងករណីជាក់លាក់មួយនេះ គឺពិតជាចាំបាច់សម្រាប់ស្វែងរកការពិត ជៀសវាងការធ្វើឱ្យមានភាពមិនយុត្តិធម៌ និងដើម្បីធានាពីភាពត្រឹមត្រូវនៃការជំនុំជម្រះ³⁶។ តាមពិតទៅ នៅពេលមានសំណើពីភាគីមួយ អង្គជំនុំជម្រះមានភារកិច្ចធ្វើការសាកសួរឬស៊ើបអង្កេត ប្រសិនបើអាចធ្វើទៅបាន ដើម្បីសម្រេចថាតើភស្តុតាងជាក់លាក់មួយចាំបាច់ត្រូវដកចេញដែរឬយ៉ាងណា ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃការធ្វើទារុណកម្ម³⁷។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងខ្លួនឯងផ្ទាល់ក៏បានប្រមើលមើលផងដែរពីការប្រើប្រាស់ការស៊ើបអង្កេតបន្ថែម ឬ “ការសាកសួរ” ទៅលើកាលៈទេសៈដែលចម្លើយសារភាពជាក់លាក់ ត្រូវបានធ្វើឡើង ដើម្បីសម្រេចថាតើចម្លើយសារភាពទាំងអស់នេះអាចត្រូវបានប្រើប្រាស់បានជាភស្តុតាងធម្មតា និងមិនប្រឡាក់ប្រឡូសដែរឬទេ³⁸។

³⁶ សូមមើល, ខាងលើ, កថាខណ្ឌ ៩, ដកស្រង់ ឯកសារ F26/12, សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល, កថាខណ្ឌ ៥៨, ការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ពាក់ព័ន្ធកាតព្វកិច្ចរបស់អង្គជំនុំជម្រះ ក្នុងការកំណត់ពីការពិត និងព្យួសនកម្មដែលអាចកើតមានចំពោះ នួន ជា។

³⁷ A និងអ្នកដទៃទៀត តទល់នឹង រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃ (Secretary of State for the Home Department), House of Lords, [2005] UKHL 71, កថាខណ្ឌ ១៤៥, ១៥៥, ១៧២។

³⁸ ប្រតិចារិកថ្ងៃទី២៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩ (សំណុំរឿង ០០១, Craig Etcheson, ឯកសារ E1/27.1), ទំព័រ ៩, បន្ទាត់ ១៦ ដល់ ២២, ចៅក្រម Cartwright បានផ្តេងក្នុងនាមអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងថា “ប្រសិនបើភាគីណាមួយចង់លើកឡើងអំពីភាពពិតប្រាកដ ឬក៏ខ្លឹមសារនៃចម្លើយសារភាពទាំងអស់នោះ វាជាការចាំបាច់ក្នុងការបង្ហាញជាមុនឱ្យឃើញថា ប្រសិនបើចម្លើយសំណើរបស់ នួន ជា អនុលោមតាមវិធាន ៩២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង សុំប្រើប្រាស់ចម្លើយសារភាព ស ២១ មួយចំនួន

31. ផ្អែកលើការលើកឡើងពីខាងលើ មេធាវីការពារក្តីសូមលើកឡើងថា ភ័ស្តុតាងបានបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ថា មិនមាន “ហានិភ័យពិតប្រាកដ” នៃការធ្វើទារុណកម្ម នៅក្នុងករណី កុយ ធួន យីម សម្បត្តិ និង ជា នន់ ឡើយ។

V. សំណើសុំដំណោះស្រាយ

32. ផ្អែកទៅលើសំអាងហេតុដែលបានរៀបរាប់ខាងលើ មេធាវីការពារក្តីសូមស្នើដល់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង៖

ក) អនុញ្ញាតឱ្យប្រើប្រាស់ចម្លើយសារភាពនៅមន្ទីរ ស២១ របស់ កុយ ធួន យីម សម្បត្តិ និង ជា នន់ ធ្វើជាភ័ស្តុតាងដែលមិនទទួលបានដោយមានការធ្វើទារុណកម្ម ឬ

ខ) ធ្វើការស៊ើបអង្កេតបន្ថែមទៅលើកាលៈទេសៈ ដែលចម្លើយសារភាពនៅមន្ទីរ ស២១ ដែលបានរៀបរាប់នេះ ត្រូវបានធ្វើឡើង មុនពេលសម្រេចទៅលើការប្រើប្រាស់ចម្លើយសារភាពទាំងអស់នេះ ដោយស្របច្បាប់។

សហមេធាវីការពារក្តី នួន ជា

សុន អារុណ

Victor KOPPE

សារភាពត្រូវបានធ្វើឡើងដោយមានទារុណកម្ម ឬក៏ដោយមានការគំរាមកំហែងនៃអំពើទារុណកម្ម ដោយសារមូលហេតុនេះ ភាគីគួរតែពិចារណាថា តើការពិនិត្យទៅលើខ្លឹមសារនៃចម្លើយសារភាពទាំងអស់នោះ គឺវាគ្រប់គ្រាន់ ហើយមានសារសំខាន់ពេញលេញក្នុងការសួរទៅលើលក្ខខណ្ឌ ឬក៏ស្ថានភាពមួយចំនួនដែលចម្លើយសារភាពនោះត្រូវបានធ្វើឡើង” ។

សំណើរបស់ នួន ជា អនុលោមតាមវិធាន ៩២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង សុំប្រើប្រាស់ចម្លើយសារភាព ស ២១ មួយចំនួន